

[766] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og finanskomiteen**
Fellesmøte torsdag den 15. november 1973 kl. 14.

Møtet ble ledet av formannen, Tor Oftedal.

Til stede var: Per Borten, Asbjørn Haugstvedt, Lars Korvald, Aase Lionæs, Odvar Nordli, Tor Oftedal, Paul Thyness, Kåre Willoch, Guttorm Hansen, Svenn Stray, Per Hysing-Dahl, Ragnar Christiansen, Rolf Fjeldvær, Berge Furre, Valter Gabrielsen, Arnt Hagen, Håkon Kyllingmark, Gunnar Alf Larsen, Johan A. Vikan, Ingvar Bakken, Kåre Stokkeland, Asbjørn Sjøthun, Torstein Tynning (for Otto Lyng), Johan Østby (for Steenberg), Ottar Gravås (for Aano), Kåre Kristiansen (for Sverre L. Mo) og Finn Gustavsen (for Ås).

Fra finanskomiteen var til stede: Gunnar Berge, Oskar Edøy, Jens P. Flå, Einar Førde, Erik Gjems-Onstad, Kåre Øistein Hansen, Arvid Johanson, Rolf Presthus, Odd Vattekar og Egil Aarvik.

Da både den fast ansatte og den valgte sekretær i utenrikskomiteen var fraværende, ble det enstemmig besluttet at hr. Thyness skulle fungere som settesekretær.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Trygve Bratteli, statsråd Per Kleppe, statsråd Jens Evensen og statsråd Odd Sagør.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Norges Bank, sjefsdirektør Knut Getz Wold.

Fra Handelsdepartementet: statssekretær Magnussen.

Fra Finansdepartementet: ekspedisjonssjef Øyen.

D a g s o r d e n :

Valutasituasjonen.

Formannen: Møtet er innkalt etter anmodning fra Regjeringen. Innkallelsen har skjedd i samråd med formannen i finanskomiteen.

Statsråd Per Kleppe får ordet for å gi en redegjørelse.

[767] **Statsråd Per Kleppe:** Jeg vil med en gang si at det som har fremskyndet behandlingen av saken, er de rykter som oppstod på basis av uttalelser i fjernsynet i forgårs. Det førte til at denne saken er kommet raskere fra Regjeringens hånd enn man ellers hadde tatt sikte på. Disse rykter førte nemlig til at man fikk et run på bankene for kjøp av norske kroner. Det løp i løpet av meget kort tid opp i et beløp på 450 mill. kr. Det er ikke ført regnskap ennå, beløpet ligger vel noe høyere, men i underkant av 1/2 milliard. Man kunne i den situasjon ikke ta risikoen på å holde valutaomsetningen åpen, og Norges Bank fattet derfor i går beslutning om å stenge valutabørsen med virkning fra i dag. Regjeringen har hatt saken til vurdering. Jeg er helt sikker på at det ikke har skjedd noen lekkasje i denne forbindelse. Det

som har skjedd, synes å være en slags parallelltenkning fra vedkommende journalists side som har ført til uttalelser fra hans side som har skapt disse ryktene. Det er for så vidt ikke noe eiendommelig at man tenker i den retning når man er klar over den prisutvikling man er oppe i, og som ikke minst gjelder våre eksport- og importpriser.

Det nasjonalbudsjett som regjeringen Korvald la fram, og som vi overtok, og også det budsjettopplegg som vi la fram for Stortinget, og som ble drøftet bredt under finansdebatten de to siste dagene, er bygd på visse prisforutsetninger.

Når det gjelder eksportprisene, regnet man med at prisene fra 1973 til 1974, altså fra det ene år til det annet, gjennomsnittlig ville øke med ca. 6 pst.; for importprisene er det tilsvarende tall ca. 4 pst. Den 7. november – altså noen dager etter at vi la fram vårt budsjettopplegg – fikk vi helt nye prisopplysninger gjennom Handelsdepartementet. Man har der sittet og analysert de prognoser man har, og kontaktet alle dem som kunne kontaktes i denne forbindelse, eksportører, importører osv. Handelsdepartementet kom fram til at prognosene både for eksportpriser og importpriser måtte justeres opp ca. 10 pst. Dette kom faktisk på oss som en sjokkartet opplysning. Vi trodde ikke helt på det i første omgang, og vi bad om at prognosene skulle revurderes og gås nøye igjennom slik at man var helt sikre på at de var bygd på alt tilgjengelig materiale. Den nye gjennomgåelse viste at resultatet av de beregninger som kunne gjøres for eksport- og importprisene, var slik som man først hadde kommet fram til. Vi fant dette såpass alarmerende at vi på kort varsel, dvs. allerede forrige fredag, satte i gang et omfattende arbeid for å se hvilken virkning dette ville ha på økonomien. Vi har kjørt forskjellige forutsetninger om revaluering på Statistisk sentralbyrås [768] modell, MODIS 4, som den kalles, og som er den samme som ligger til grunn for nasjonalbudsjettarbeidet. Den ble ikke brukt under forrige nasjonalbudsjettarbeid, idet den da ikke var helt ferdig omregnet fra den gamle modell, men den er nå kjørbær. Vi har i det hele tatt brukt de metoder som er tilgjengelige, for å se totalvirkningen av en endring av kronekursen. – Jeg tror ekspedisjonssjef Øien, som er til stede her, kan gi enkeltheter om dette hvis det er ønskelig. –

Resultatet av den analyse som ble foretatt, og som var meget omfattende, forelå på tirsdag. Det viser at hvis man ikke gjør noe, og forutsetningene ellers er de samme som tidligere, regner prognosene med en økning for konsumprisindeksen utover den økning som vi hittil har regnet med fra 1973 til 1974. Den gamle prognose som ligger til grunn for både regjeringen Korvalds og vårt eget budsjettopplegg, har ligget på 6,3 pst. – selvfølgelig under hensyntagen til de usikkerhetsmomenter og feilmarginer som følger med slike beregninger. Det viser seg for øvrig at det stort sett er feilutslag i den gale retning på slike prognoser. Men det er altså 6,3 pst. som vi hittil har regnet med som den sannsynlige økning på konsumprisindeksen.

Kåre Willoch: Gjelder dette for året 1974?

Statsråd Per Kleppe: Dette er årsgjennomsnittet i 1973 til årsgjennomsnittet i 1974.

Med de nye prisforutsetninger som er kommet inn, som jeg nevnte, regner prognosene med at hvis vi ikke gjør noe, vil det bli en økning på 9,2 pst. En del av denne er faktisk allerede i ferd med å skje i og med at det gjelder gjennomsnittet for 1973 og gjennomsnittet for 1974. Det som har skjedd i løpet av annet halvår 1973, har allerede innvirket på denne utvikling. Vi er inne i en kraftig prisstigning som etter prognosene vil fortsette inn i 1974, men antakelig avta noe i annet halvår 1974. Etter de nye prognosene vil årsgjennomsnittstallet for økningen bli 9,2 pst., men de som har arbeidet med dette, sier at erfaring viser at det er grunn til å anslå at dette økningstall lett kan bli 10 pst. eller mer under endrede forutsetninger, f.eks. hvis inntektsutviklingen skulle bli annerledes enn antatt.

I den debatt vi hadde i Stortinget nettopp, la vi spesielt vekt på to faktorer. Det ene er prisutviklingen og det andre er hvorledes de yrkesaktives, altså de vanlige lønntakeres såkalte disponible reallønn vil utvikle seg under de samme forutsetninger. [769] Under den gamle forutsetning som lå til grunn for vårt skatteopplegg – det gjelder for så vidt alle de opplegg som hittil har vært laget – skulle det bli om lag 3 pst. reallønnsøkning fra 1973 til 1974. Det er en begrenset økning, ikke minst sett på bakgrunn av de dårlige resultater vi har hatt de siste par år. Hvis vi ikke foretar oss noe, vil dette tall synke til 1 pst., og skulle det bli ytterligere prisstigning, vil det bli enda lavere. Denne viktige faktor – den disponible realinntekt – vil under denne forutsetning utvikle seg klart ugunstigere enn vi hittil har regnet med.

Ser man på resten av økonomien, vil vi få et resultat på driftsbalansen overfor utlandet omtrent som etter den gamle modell. Faktisk viser det seg å bli et noe gunstigere resultat med en revaluering. Det henger sammen med at vi får bedre betalingsforhold. Vi har en pressøkonomi som gjør at utslagene på mengden av eksport antakeligvis ikke blir særlig store. La oss for sikkerhets skyld si at driftsbalansen blir omtrent den samme som nå – med vanlige usikkerhetsmarginer – slik at en oppskrivning ikke vil ha noen særlig virkning på betalingsbalansen i 1974.

Også ellers ser det ut til å bli en rimelig realøkonomisk utvikling med en 5 pst. revaluering, slik at en slik revaluering vil bringe oss tilbake omtrent til den prognose som både regjeringen Korvald og vi i store trekk hadde lagt til grunn for utviklingen fra 1973.

Nå er det selvfølgelig helt klart problemer som skapes ved å skrive opp kronekursen. Det gjelder særlig eksportnæringene og også, i noe mindre grad, de importkonkurrerende næringer. Innenfor disse er det bransjer som er særlig utsatte. Treforedlingsindustrien, aluminiumindustrien og ferrolegeringsindustrien har hatt problemer, for å nevne de viktigste. Det er helt åpenbart at enkelte bransjer vil få visse vansker, og jeg vil med en gang si at ut fra Regjeringens synsvinkel er det vanskelig å gjennomføre en revaluering uten at man samtidig går inn for spesielle støttetiltak for bransjer og bedrifter som er særlig utsatte. Akkurat hva disse tiltak skal gå ut på, får man drøfte med industrien, men at man må foreta seg noe, er klart. Man kan ikke gå inn for særlig store ting, for da ødelegger man virkningen av en

revaluering. Men man må finne fram til de bransjer og bedrifter som blir hardt rammet, og så får man finne ut hva man best kan gjøre for å støtte disse. Jeg kan nevne at i et møte med organisasjonene ble dette påpekt. Det ble også påpekt, og det er vi enige i, at en revaluering som ikke følges opp av andre tiltak, delvis kan forfeile sin virkning. Det første vi vil gjøre, er å gjennomføre en vesentlig strammere prisregulering på importprisene for å sikre oss at dette tiltak slår igjennom, ikke minst at man [770] får den virkning med lavere importpriser som dette tiltak bør forutsette. Men vi må også følge opp med andre tiltak som vi har drøftet. Vi har ikke kommet så langt i disse drøftelsene ennå at jeg konkret kan nevne dem, men det må bli en serie av tiltak. Opprinnelig hadde jeg forestilt meg et sett av tiltak som kunne komme noenlunde samtidig, men utviklingen har presset oss til å gå raskere til verks enn jeg opprinnelig hadde tenkt meg.

Jeg kan nevne at representanter for Industriforbundet, Arbeidsgiverforeningen og Bankforeningen mener at vi også bl.a. må gå inn for å skjære statsutgiftene ytterligere ned, at tiltakene i det hele tatt blir gjort på meget bred front. Det var interessant at Bankforeningens representant nevnte at hvis man ikke gjør noe, risikerer man betydelige spekulative transaksjoner i tiden framover. Mitt inntrykk var at med visse forbehold var banksjef Melander nærmest innstilt på å godta kroneoppskrivning, mens industriens folk derimot ikke var positive, spesielt fordi de mente at dette tiltak kom isolert, ikke som del av en «pakke». De ville gjerne vite hva vi ytterligere ville gjøre. Det er helt klart at vi må følge opp en revaluering med andre konkrete tiltak.

Skipsfarten har også problemer. Direktør Olaf Malterud skal ha opplyst at etter Rederforbundets beregninger ville skipsfarten få et tap på omtrent 300 mill. kr. pr. år. Riktignok har skipsfarten gode konjunkturer, men situasjonen for visse deler av flåten er vanskelig på grunn av oljekrisen. De som har tidscertepartier, vil ikke merke så mye til dette foreløpig.

En må altså foreta en balanse mellom fordeler og ulemper. Vi har vurdert situasjonen etter at problemet er analysert ved hjelp av modellen og på grunnlag av alt det materiale som det har vært mulig å få inn. Jeg tror den analyse som er foretatt, er grundigere enn man vanligvis foretar i slike forbindelser. En revaluering vil generelt sett få en gunstig innvirkning for vår totaløkonomi, og spesielt på prisutviklingen, under forutsetning av at vi følger opp med andre tiltak. Det vil få en gunstig virkning på utviklingen av den disponible realinntekt. Problemene ligger i virkningene på næringslivet og spesielt de deler av det på eksportsiden som har vanskeligheter på forhånd, og som må støttes med forskjellige tiltak.

Spørsmålet om revaluering har vært drøftet i Valutarådet, hvor det var 5 mot 3 som gikk mot. Det er åpenbart en splittet oppfatning både blant Handelsdepartementets og andre embetsmenn på dette punkt. I direksjonen i Norges Bank går formannen, [771] direktør Getz Wold, Borgen og Nestaas imot en revaluering. Jeg kan nevne at Borgen i Rådet for internasjonalt økonomisk samarbeid la meget stor vekt på treforedlingens meget vanskelige stilling. Direksjonens mindretall, Skånland og Totland, foreslår en revaluering på 4 pst.

Det kan selvsagt sies svært mye om dette, men jeg tror at det jeg har nevnt, må sies å være hovedtrekkene i problemstillingen.

Formannen: Jeg takker finansministeren for redegjørelsen. Er det noen andre av Regjeringens medlemmer eller de tilstedeværende embetsmenn som ønsker å komme med supplerende bemerkninger før ordet gis fritt? Ingen har uttalt ønske om det, og vi kan da begynne på talerlisten. Hr. Willoch er første taler.

[772] **Kåre Willoch:** Jeg må først, til en viss grad i tilknytning til finansministerens redegjørelse, få si at det jo ikke er helt tilfredsstillende at revalueringproblemet blir kastet på oss på den måten som det er skjedd denne gangen.

Nå er jeg fullstendig klar over at det ligger i slike sakers natur at behovet for beslutninger kan dukke opp meget raskt og på tidspunkter som slett ikke alltid er de beste for dem som skal fatte disse beslutningene. Men når finansministeren nevnte disse problemer, vil ikke jeg unnlate å legge til at Regjeringen eller medlemmer av Regjeringen etter mitt skjønn ikke er helt uten medansvar for det uheldige tidspress som vi nå befinner oss i.

Så til selve saken:

Efter mitt skjønn kan man ikke på noen måte ta prinsipiell avstand fra bruk av revaluering som virkemiddel for å hindre eller begrense utslag av en internasjonal prisstigning, i hvert fall ikke når det internasjonale valutasystem er i den grad i oppløsning som vi nå opplever. Men jeg er helt enig i at en vellykket bruk av dette virkemiddel er avhengig av en rekke forutsetninger.

Det er jo et meget drastisk virkemiddel det er tale om. Belastningen for næringslivet kan bli meget tung å bære, og likevel kan de positive virkninger på prisnivået bli begrenset hvis ikke tiltaket brukes som ledd i et større anti-inflasjonsprogram. Som isolert tiltak og uten kombinasjon med tiltak for å lette næringslivets problemer, og også uten andre virkemidler for å begrense prispresset, tror jeg revaluering ikke kan anbefales. Det ville derfor ha vært av meget stor betydning om vi kunne få en noe klarere oversikt over de andre deler av den helhet som det her må være tale om.

Jeg vil imidlertid gjerne gå litt nærmere inn på denne problemstilling – altså de andre deler av helheten. Jeg vil da minne om at det jo i Regjeringens budsjettopplegg er forutsatt en serie av skatteforhøyelser for det næringsliv som gjennom en eventuell revaluering vil få en ytterligere belastning. Disse skatteforhøyelsene er i størrelsesordenen 500 mill. kr., og uansett hva man ellers måtte mene om disse, synes det meg nokså klart at de ikke bør komme sammen med den belastning som en revaluering medfører.

[773] Så kommer som tillegg til dette det behov for visse andre kompensasjonstiltak for å lette næringslivets tilpasning som jeg er enig i at en revaluering må være kombinert med.

Nå er det jo klart at opphevelse av den skatteøkning som jeg nå minnet om, og andre kompensasjonstiltak ikke kan skje uten vidtgående konsekvenser for de

offentlige utgifter. Etter mitt skjønn bør de offentlige utbetalinger – jeg bruker dette uttrykk for å omfatte både det man ordinært regner som statsutgifter, og også utlån – reduseres i forhold til Regjeringens planer med et beløp som mer enn oppveier det bortfall av skatteinntekter og de ekstra utgifter til kompensasjonsordninger som det her vil være tale om.

I tillegg til dette er det klart at også andre tiltak bør kunne innarbeides i en bredere pakkeløsning for å bremse prisstigningen.

Min konklusjon er at jeg bare kan anbefale revaluering nå dersom tiltaket kan innarbeides i en bredere plan som skissert, i kombinasjon med andre tiltak som jeg har skissert i dette innlegget.

Per Borten: Jeg vil gjerne presisere, slik som det har vært gjort før her i komiteen, at når det innbys til en diskusjon, må det være helt klart at avgjørelsen er Regjeringens ansvar helt ut.

Jeg vil si – i likhet med hr. Willoch – at det er veldig vanskelig å danne seg et riktig bilde på grunnlag av en kort, muntlig orientering, og da tenker jeg særlig på de forskjellige virkningene det vil ha på enkelte av våre konkurranseutsatte industrier. Og virkningene må man forvente blir særlig sterke nå når vi gjør dette som en særnorsk operasjon. Vi hadde en kraftig diskusjon ved forrige lignende operasjon – som var beskjedent i forhold til det som nå antydes. Det var delte meninger da om hvorvidt man kunne bøte på skadevirkningene ved selektive tiltak.

Jeg aksepterer fullt ut finansministerens konklusjon om at det for totaløkonomien indeksmessig vil ha en gunstig virkning. Men jeg føler meg ikke noe overbevist om at vi ikke vil pådra oss ganske store skadevirkninger for de industrier og næringer som fra før har liten evne til å møte ytterligere konkurranse.

Jeg var litt overrasket over de eksemplene finansministeren nevnte, når han mente at det var [774] opplagt at aluminium og ferrolegering vil være de første som kommer i vansker. Det har jo vært slik hittil at innsatsvarene for disse industriene betales i dollar, slik at det ikke bare er ugunstige virkninger på den siden. Men det er en del som arbeider med foredling av norske ressurser, som muligens kan komme i en ytterligere svekket posisjon. Jeg synes det er veldig viktig å være oppmerksom på disse, og en hel del av dem ligger også tilfeldigvis lokalisert i næringssvake distrikter. For min del tror jeg at hovedinteressen må konsentrere seg om virkningen for disse spesielle industrier, om hvorvidt det er mulig å møte skadevirkningene med selektive tiltak. Jeg kjenner ikke til hvilke erfaringer man har fra de tiltak som ble gjennomført i tilknytning til forrige operasjon, men jeg vet at en del av dem som ble rammet av den, har fått visse vansker, fordi tiltakene ikke har vært tilstrekkelige, og fordi seleksjonen etter eksportindustriens mening ikke har vært riktig.

Jeg ville satt pris på – om det var mulig – å få noe større klarhet i dette før man skulle gjøre seg opp en avgjort mening om det ene eller det annet i denne situasjonen, men det er kanskje tidsmessig ikke mulig. Det er jo det som er spesifikt i slike situasjoner, at tidsfaktoren spiller så stor rolle. Men det som er helt på det rene, og som man må ha helt klart for seg, er at dette er nå en så særnorsk historie at det vil ikke bli etterfulgt av noen som helst justering av de øvrige som vi har

samarbeid med i Valutafondet og i den «felles flyting» som vi har avtaler om. Jeg har gått ut fra som gitt, uten at finansministeren sa det, at dette er en helt særnorsk historie. Og før jeg skulle danne meg noen avgjort mening om det er riktig, om jeg skal våge å tilrå et slikt tiltak, synes jeg vi skulle hatt noe mer bakgrunnsstoff om resultatet av den analyse som jeg forstår nå er foretatt mer inngående enn tidligere, slik at man kunne kjenne virkningene for de enkelte næringsdrivende mer sikkert enn man nå gjør.

Finn Gustavsen: Jeg finner ikke at det er riktig at dette er kastet på oss. Jeg vil få lov til å minne om at vi formulerte dette i vår fraksjonsmerknad i finansinnstillingen for tre, fire uker siden, og det er motivert senere, at vi har regnet med at dette ville komme. Og vi er tilhengere av – også på lang sikt – å bruke revaluering som et virkemiddel som vil bli nødvendig. Det er vel 5 pst. som er nevnt. Vi heller nærmest til at det kunne være grunnlag for sterkere revaluering enn 5 pst.

[775] Jeg er litt overrasket over hvor sterkt finansministeren antydte problemer for aluminium, ferrolegering, treforedling osv. Det kommer jo inn at importprisene vil gå vesentlig ned på viktige råstoffer som det her kunne dreie seg om. I treforedlingen brukes mer og mer tømmer fra Sverige, og det er vel ikke mulig å tro at Sverige vil følge vårt eksempel; de kan umulig revaluere som har stagnasjon og arbeidsløshet.

Vi ser det slik at den ekspansjon vi har i eksportindustrien i dag, er så sterk at det – særlig på lang sikt – kan være skadelig. Når oljeinntektene slår til for alvor, kan vi komme i den situasjon at vi må bygge ned den eksportindustri som har ekspandert for sterkt. Vi ser derfor iallfall ingen betenkeligheter ved en revaluering på 5 pst.

Når det gjelder tiltak som ellers skal settes i verk, var det litt uklart det finansminister Kleppe sa, og jeg skulle gjerne hørt noe mer om det. Men én virkning som vi er opptatt av, er at det ble vedtatt – så sent som i går – visse skattelettelser som vil skape økt kjøpekraft, som til en viss grad vil rette seg mot importvarer. Og da blir spørsmålet: Hva gjør så de importagentene som selger for utlendingene i Norge? De vil få varene billigere inn, men de vil vel selge dem til samme priser som før, fordi de regner med at kjøpekraften er så sterk at folk vil kjøpe allikevel? Er det derfor noe tiltak som må settes i verk for at ikke vanlige mennesker skal bli rammet og betale regninga denne gangen også, så er det en fullstendig kontroll med avansene i hele den sektor som forhandler importerte varer. Og her skulle jeg gjerne høre om finansminister Kleppe hadde noe mer å si; jeg skulle gjerne ha utdypet hvorfor situasjonen skulle bli så bekymringsfull for våre viktige eksportnæringer, som har en så kraftig ekspansjon, som nyter godt av en sterk prisstigning ute, og som har så gode avsetningsforhold.

Så vil jeg bare legge til at om man nå bestemmer seg for 5 pst., bør man overveie det som vi har sagt, at man bør foreta gradvise revalueringer i tida som kommer, og ikke tro at problemet er løst ved 5 pst. nå. Men det tror vel ikke finansminister Kleppe heller.

[776] **Lars Korvald:** Det er beklagelig at man får dette så raskt på seg. Jeg kan godt forstå Regjeringens bekymringer i den anledning. Det hadde vært lettere å vurdere det hele om man hadde fått et bredere spekter av tiltak, slik man tenkte.

Vi står også denne gang alene. Det er vel ikke tenkelig at noe annet land, heller ikke her i Norden, vil være spesielt opptatt av de samme problemer. Jeg går ut fra at når finansministeren ikke har nevnt noe i den sammenheng, er det heller ingen aktualitet. Det er et isolert tiltak vi står foran.

Det er vel også slik at høykonjunkturen fortsetter og vil fortsette inn i 1974, at vi altså ikke har nådd toppen; den ligger ennå foran oss, og vi får ta det med i vurderingen her.

Det som må vurderes her, er hva næringslivet tåler, hvordan en revaluering vil slå ut i de forestående lønnsoppgjør – og om man med de tiltak som må komme parallelt, regner med å få en gunstig virkning også på det forestående lønnsoppgjør, slik at denne operasjonen ikke spises opp før man kommer så langt.

Jeg legger også vekt på det som er sagt om kompensasjoner til næringslivet. Det hadde vi oppe også forrige gang vi stod ved en korsvei og for så vidt fikk en revaluering bare av vår egen valuta. Jeg vil understreke det finansministeren nevnte om at dette også gjelder innenlandsk industri som produserer på hjemmemarkedet, men som konkurrerer med importvarer, slik at en her ikke bare har eksportindustrien for øye.

Man må vel også tenke på ytterligere nedskjæringer på offentlige budsjetter, det er alltid harde operasjoner, og på kontrolltiltak som har vært nevnt. Allikevel er jeg kommet til den foreløpige konklusjon at tidspunktet nå, akkurat i den situasjonen vi står i, er det riktige for å foreta en slik operasjon, men at man ikke går lenger enn det som er antydnet av finansministeren her.

Johan Østby: Jeg har et par spørsmål til finansministeren. Det ene er et relativt isolert og kanskje lite spørsmål. Det gjelder skipsfarten. Jeg forstod finansministeren slik at det anslåtte tap for flåten vil være i størrelsesordenen 300 mill. kr. Nå er vel forholdet det at skipsfarten både vil tape og [777] tjene, vil jeg tro, ettersom man der vel i stor utstrekning har sine avtaler i dollar og får sin betaling i dollar, mens den jo kjøper mange av sine skip i utlandet og ligger nå med ekstraordinært store kontraheringer og vil tjene på at den får billigere skip. Jeg vil da spørre om disse 300 millionene er det rene tapet, eller om det hele er regnet inn.

Det andre spørsmålet har sammenheng med det som hr. Korvald for så vidt var inne på, nemlig at dette er en isolert norsk sak. Men det betyr vel ikke at man ikke skal konsultere andre, og jeg ville tro at man burde konsultere både nordiske land, EF, Valutafondet og kanskje flere. Jeg synes at selve grunnlaget for debatten her vel er for tynt før vi har fått også et referat fra hva som måtte være hendt på det området, eller hva som står for tur, hvilke opplysninger man eventuelt måtte kunne gi når det gjelder disse konsultasjoner.

Ragnar Christiansen: Jeg forstår at det blir et umiddelbart behov for å forsøke å verge seg mot virkningene på det innenlandske prisnivå av en så sterk prisstigning både på vår import og på vår eksport som den prognosene nå forteller om, og som ligger på over det dobbelte av det som er lagt til grunn i det nasjonalbudsjett som var gjenstand for debatt i går.

Jeg vil derfor gi min tilslutning til at det foretas en revaluering, under den uttrykkelige forutsetning at det ikke blir et isolert tiltak, men at det blir supplert med andre tiltak, hvorav noen har vært nevnt i denne debatt, slik at det kommer en samlet pakke ut av dette.

Jeg forstår det slik at det bare er den akutte tidsnød som har oppstått det siste døgnet, som gjør at Regjeringen er kommet hit for å få drøftet dette tiltaket relativt isolert i dag, og at det ordinært ville ha blitt presentert sammen med andre tiltak.

Jeg festet meg ved at finansministeren som eksempler på næringer som kan komme vanskelig ut, nevnte spesielt bedrifter innen eksportkonkurrerende industri. For min del føler jeg faktisk behov for å få høre litt mer om de kjøringene som har vært foretatt, derunder hva dette vil bety for den importkonkurrerende industrien.

[778] Jeg vil også gjerne spørre om de prognoser som nå er nevnt, utelukkende gjelder – hr. Østby var vel inne på det samme – vareområdene, eller om også skipsfartstjenester, som utgjør en så stor del av vår eksport, er med i dette bildet. Er det vår vareeksport som vil få en prisstigning på 10 pst.? ...

Statsråd Per Kleppe: Det gjelder bare varer.

Ragnar Christiansen: Det er det som da fører til at det blir en så sterk forverring av vårt bytteforhold med utlandet hvis man ikke gjør noe med dette. I hvilken grad greier man å rette det opp gjennom en slik revaluering som den som her er antydnet?

Odvar Nordli: I den grad man har hatt anledning til å følge med i den utvikling vi har sett når det gjelder den innenlandske prisutvikling, og den påvirkning den har hatt fra de internasjonale prisopp ganger som vi har kunnet registrere, så har vel noen hver regnet på spørsmål av den art som nå dukker opp.

Man kan selvfølgelig beklage at man er i en slik situasjon som den man nå ser utvikle seg rundt oss, at man ikke har kommet lenger i håndteringen av de internasjonale valutaproblemer og de økonomiske problemer. Men det er vel bare å akseptere situasjonen slik den nå er.

Jeg sier dette fordi det selvfølgelig ikke bare er hr. Finn Gustavsen og hans folk som har vurdert spørsmål av denne art. Det er bare det at det er ikke alle som er i den situasjon at de kan håndtere spørsmål om kursendringer i åpne fraksjonsmerknader i en finansinnstilling.

Jeg vil gjerne få lov til å si: En side ved det spørsmålet som nå drøftes, nemlig spørsmålet om hvorvidt det man nå foretar seg, er av en slik karakter og har en slik virkning at man kan løse problemet iallfall for den tid man har oversikt over fremover, det er etter mitt skjønn viktig. Det vil etter mitt skjønn være uhyre lite

ønskelig om man ved en operasjon som den man nå foretar, på en eller annen måte skulle gi uttrykk for at man her står overfor en utvikling med [779] såkalte gradvise endringer. Jeg må si at jeg er redd for de virkninger en slik politikk ville komme til å få. Det ville etter mitt skjønn overhodet ikke løse det akutte problem vi står oppe i. Det ville skape en rekke nye problemer og ville være meget betenkelig.

Det må etter mitt skjønn på det nåværende tidspunkt søkes lagt opp til en løsning som både innad og utad kan gi inntrykk av at dette er en løsning, og at vi ikke her åpner for en nærmest flytende kurs oppover for den norske krone.

Jeg vurderer det slik at det neppe er riktig å unnlate å foreta en endring av kronekursen i den størrelsesorden som her er antydnet. Jeg legger hovedvekten på hensynet til den meget betenkelige prisutvikling vi nå ser, som er betydelig sterkere enn det man har forutsatt tidligere, som åpner perspektiver i forbindelse med det omfattende lønnsoppgjør vi står foran til våren, som er fylt av bare bekymringer, og som, hvis man ikke foretar seg noe nå, også vil føre til en reallønnsutvikling av en karakter som ikke kan aksepteres.

Jeg er selvfølgelig klar over at et tiltak av denne art ikke kan gjennomføres isolert, og det er vel heller ingen som har forutsatt at det kan skje. Jeg er ikke innstilt på å rette oppmerksomheten utelukkende mot de offentlige budsjetter i den grad som hr. Willoch gav uttrykk for. [780] Jeg tror at man her må satse på selektive tiltak overfor de deler av vårt bedrifts- og næringsliv som kommer i en spesielt vanskelig og utsatt situasjon. Jeg regner med at man så snart det er mulig, skaffer seg en oversikt over dette i kontakt med de organisasjoner og de næringer det her dreier seg om, og at man så snart som mulig finner løsninger på dette.

Jeg forutsetter videre at man her setter inn med den kontroll som overhodet er mulig for at vi kan sikre at dette tiltaket gir som resultat de prisvirkninger som man her sikter mot.

Rolf Fjeldvær: Det er et par spørsmål – det skyldes kanskje min uvitenhet. Både hr. Borten og hr. Korvald var inne på at vi står alene, at dette var et særnorsk fenomen. Men er det ikke litt av vitsen å stå alene, dette at vi forandrer vårt valutaforhold til de landene vi handler med, med sikte på det vi vil oppnå med denne revaluering?

Så var det problemene for aluminium-, ferrolegerings- og treforedlingsindustrien som vil oppstå nå ved en revaluering. Vil ikke en uhemmet prisstigning føre til like store problemer for nettopp disse næringer dersom vi ikke revaluerer nå? Og er ikke problemene som nå er fremhevet for disse industrier, delvis litt for sterkt understreket i øyeblikket?

I likhet med hr. Nordli vil jeg advare mot å være altfor restriktive når det gjelder offentlige budsjett, selv om vi er i en vanskelig situasjon akkurat nå.

Statsråd Per Kleppe: Hr. Fjeldvær spurte om ikke vitsen er å stå alene. Ut fra hovedhensikten – å påvirke prisutviklingen – er det klart det er en fordel å stå alene. Ut fra hensynet til næringslivet ville dette selvfølgelig være interessert i at andre, konkurrerende land gjorde det samme. Så dette avhenger av hva man er ute

etter. Vi legger spesielt vekt på i denne forbindelse at det skal få virkninger på vår egen prisutvikling.

Jeg har informert både svenske og danske myndigheter om stengingen av valutabørsen i dag, fortalt at vi skal ha disse møtene og at vi overveier en revaluering. Fra svensk side ble det sagt at i deres situasjon, med arbeidsledighet som et hovedproblem, kom det ikke på tale med noen endring av den [781] svenske kronens kurs. Statsråd Hækkerup sa for Danmarks vedkommende at de selvfølgelig skulle drøfte det i regjeringen, men han regnet ikke med at de ville gjøre noe spesielt om Norge skulle fatte et slikt vedtak. Hadde det vært Tyskland eller England, et av de store landene, hadde det fått stor virkning, men Norge er tross alt såpass lite i forhold til andre land. Sverige er faktisk det land som ligger oss nærmest, men bortsett fra det, vil ikke det vi gjør, spille så stor rolle for noe enkelt land at de av den grunn skulle behøve å treffe noen spesielle tiltak. Derimot har man i Finland en diskusjon gående for åpne dører om revaluering bør være ledd i en større pakkeløsning, men det kan ta uker og måneder før man i Finland kommer fram til en av deres tradisjonelle løsninger. Det er der en annen måte å takle problemene på enn vi er vant til. Jeg kan ikke se bort fra at andre land i Vest-Europa som legger stor vekt på prisutviklingen, vil gjøre noe liknende. Nederland har tidligere i år gjort noe liknende. Det ble kritisert innenfor EF, særlig fordi det har virkning for deres felles jordbrukspolitik. Vi er ikke i den situasjon og skulle ikke bli utsatt for den type kritikk, selv om en nok i internasjonale organer vil bli spurt hvorfor vi gjør dette når man ikke har det vanlige krav om å være i fundamental ubalanse med hensyn til betalingsbalansen, f.eks. har store overskudd. Tvert imot, vi har underskudd på driftsbalansen, men det skyldes i stor grad vår import av materiell til oljevirkomheten, som i sin tur vil gi oss store inntekter og vel betydelige overskudd om noen år. Vi kan nok gi argumenter også i internasjonale organer for hvorfor vi gjør dette.

Jeg er enig med dem som har sagt at en må ikke gjøre dette alene, det må følges opp med andre tiltak. Jeg beklager at vi på grunn av spesielle omstendigheter – hvor jeg må si jeg ikke føler meg spesielt skyldig, og hvor det er helt klart at det ikke har vært noen lekkasje – har fått saken fremskyndet på den måten man har gjort. Det er klart at hadde man hatt bedre tid på seg, kunne man ha drøftet dette på en mer tilfredsstillende måte, også i relasjon til Stortinget. Men i slike saker er tidsmomentet helt vesentlig i det øyeblikk spekulasjonene er satt i sving. Jeg beklager derfor at man er kommet i denne situasjon. Det fører også til at Regjeringen ikke er så forberedt på å redegjøre for de eventuelle tiltak som ellers normalt ville måtte bli lagt fram samtidig.

Det er ett tiltak som helt klart vil bli iverksatt snarest. Det er å sikre at importører lar dette slå ut i interne priser. Prisdirektoratet er [782] som jeg nevnte, i ferd med å lage bestemmelser som skal sikre dette så langt det mulig ved slik kontroll av priser og avanser, men andre tiltak må følge opp.

Vi er enig i at en kan ikke se dette isolert. Enkelte har vært forundret over hvorfor jeg har nevnt spesielt aluminiumindustrien, ferrolegeringsindustrien og treforedlingsindustrien. Det henger sammen med at i de kjøringer vi har hatt på

modellen, får man opplysninger om store industrigrupper av denne typen. De såkalte eierinntekter er her negative og vil ved en revaluering bli ytterligere negative for disse grupper. Det gjelder for øvrig også skipsfartsnæringen. Men det vil ikke si det samme som at enkelte bedrifter her nødvendigvis behøver å komme i vanskeligheter, fordi det ofte er store konserner som er meget kapitalsterke. Det kan godt være at vanskelighetene kommer i helt andre bransjer, i mindre bedrifter utover i distriktene. Dette kommer ikke fram i disse totalkjøringer. Derfor var det vanskelig for oss på forhånd å si noe om hvor de store vanskeligheter vil oppstå. Når det gjelder støttetiltak, er det grunn til å gå fram på samme måte som sist. Da drøftet man dette med industrien etter at vedtaket var gjort, og man så hvilke problemer det ville skape. Vi bør følge samme system denne gang som vi gjorde forrige gang. Når jeg nevnte disse store industriene, er det ikke fordi jeg mener det er de som nødvendigvis først og fremst vil ha behov for slik støtte, med unntak kanskje for iallfall en del av treforedlingsindustrien, men fordi de kommer ut så klart i de modellkjøringer vi har hatt. Det er grupper som veier tungt i vår eksportindustri.

Så noe om et par andre spørsmål. Hensynet til lønnsoppgjøret kom også meget sterkt fram i det møtet vi hadde med organisasjonene tidligere i dag. Jeg mener en ikke bare skal legge vekt på det som forhandlerne for arbeidslivets to parter kan legge fram av argumenter under selve lønnsforhandlingene. Jeg tror det er like viktig at vi bryter den inflasjonspsykosen som synes å spre seg i øyeblikket. Vi var redde for at når opplysningene om de nye prognosene for eksport- og importprisene spredte seg, ville det få den virkning at alle regnet med at nå ville prisene stige uansett. Det var bare å legge på prisene. Vi har ikke et så sterkt priskontrollsystem at vi kan hindre dette i å spre seg hvis det først kommer ordentlig i gang. I tillegg til at man forhåpentligvis kan få reelle virkninger av revalueringen etter hvert ved at vi kan få kontrollert at lavere importpriser slår igjennom også i det innenlandske prisnivå, og at eksportprisene ikke virker så sterkt inn på det innenlandske marked som de gjør i dag, ville vi få en psykologisk virkning. [783] Men det avhenger av at dette følges opp av andre tiltak, at det er ledd i en kjede av tiltak som viser at vi ikke vil tillate å la prisene løpe løpsk, at vi ikke vil tillate en prisutvikling av den type som prognosene viser at vi vil få hvis vi ikke gjør noen ting. Dette er et ekstra psykologisk moment vi fra Regjeringens side har lagt stor vekt på blir understreket når man setter i gang tiltak av denne type. Vi vil gjøre det helt klart både for lønnstakere og andre som har forhold til priser – og det har vel alle mennesker – at vi vil ikke tillate en slik utvikling. Man kan vurdere denne psykologiske virkning forskjellig, men jeg tror det er et viktig moment å ha klart for seg også foran inntektsoppgjøret til våren.

Når det gjelder konkrete spørsmål om beregningene, vet jeg ikke om ekspedisjonssjef Øien kunne gi en nærmere forklaring. Det er nemlig store forskjeller innen rammen av totalberegninger av den type vi her har nevnt. De viser totalt sett gunstig resultat. Det vi har vært bekymret for, er ikke totalresultatet, men det er at enkelte bedrifter, kanskje enkelte bransjer, vil bli urimelig rammet. Det kan være store forskjeller mellom – la oss si – importkonkurrerende industri totalt og

enkelte bedrifter som konkurrerer med utlandet. Jeg vet ikke om ekspedisjonssjef Øien kunne få si litt om dette, for det har en viss betydning for drøftingene.

Formannen: Jeg skulle tro at komiteen er interessert i å høre ekspedisjonssjef Øiens redegjørelse for dette og likeledes kommentarer fra sjefdirektør Getz Wold. Jeg vet ikke på hvilket stadium av debatten det vil være rimelig at de slipper til, men nå har jo ekspedisjonssjef Øiens synspunkter vært etterlyst flere ganger, så med komiteens samtykke vil jeg bryte av talerlisten nå og be ekspedisjonssjef Øien besvare de spørsmål som her er stilt.

Ekspedisjonssjef Arne Øien: Først da noen ord om det tallgrunnlag vi går ut fra. Vi har dårlig statistikk når det gjelder å belyse eierinntekter og utviklingen i eierinntekter. Vi har to kilder, vi har statistikk basert på bedriftsregnskaper, og vi har statistikk basert på Statistisk sentralbyrås nasjonalregnskapstall – som for øvrig også indirekte er basert på bedriftsregnskaper etter siste omlegging. Karakteristisk er at ingen av dem, etter min vurdering, kan anses for å gi et særlig eksakt bilde av den reelle fortjenestesituasjon.

Disse beregningene tar utgangspunkt i nasjonalregnskapets eierinntektstall slik de nå foreligger etter [784] ny nasjonalregnskapsstandard, og jeg understreker at vi vet ennå nokså lite om hvor mye disse tallene forteller. Byrået har understreket dette i tilknytning til sin revisjon av tallene.

Et annet moment er den grad av detaljer vi har fått inn her. Vi har operert med en næringsoppsplitting i ca. 30 næringer. Vi fanger da selvsagt opp en del av de forskjeller i virkninger man vil få ved et slikt tiltak, men på langt nær alt. Vi har eksempelvis i beregningene én gruppe som heter tekstilvarer. I realiteten representerer produksjon av tekstilvarer et meget bredt spektrum, som virkningene vil være nokså forskjellige innenfor. Det beregningen tar sikte på, er å vise gjennomsnittsvirkningen for alle disse bedrifter som kan enkeltvis bli stilt nokså forskjellig.

[785] **Statsråd Per Kleppe:** Det må føyes til at totalvirkningen er null for denne gruppen. Det er stort sett ingen særlig forskjell mellom bransjene reelt sett. Det er utelukkende forskjell mellom bedrifter. Tekstilbransjen totalt sett kommer like godt ut med som uten revaluering.

Ekspedisjonssjef Arne Øien: Dessuten vil jeg føye til at dette apparatet vi bruker, er nokså teknisk preget, og tallene er preget av nokså detaljerte forutsetninger. Resultatene gir liten mening uten at man også nevner forutsetningene. Å gå inn på de detaljerte forutsetninger, er jeg redd vil føre for langt. Derfor skal jeg ikke nå gjengi tall, men bare prøve rent kvalitativt å gi uttrykk for den vurdering vi har kommet fram til etter å ha gjennomført disse beregningene. Hvis vi tar for oss våre hjemmenæringsindustrier som konkurrerer med utenlandske bedrifter, tekstil, bekledning osv., viser våre beregninger liten forskyvning for gjennomsnittet av disse. Resultatet er i gjennomsnitt praktisk talt uforandret. Likevel

kan det være nettopp innenfor disse grupper man vil kunne komme til å oppleve kjedelige enkeltteksempler på at man blir vanskeligstilt på grunn av revalueringen.

Hvis vi går over på eksportgruppen, er situasjonen for treforedlingsindustrien den at den nå vil figurere med negative eierinntektstall i 1972, i 1973 og 1974 uansett hva som skjer. Dens stilling blir ifølge beregningene negativt påvirket av en revaluering. Men det vil likevel være slik at det skjer en forbedring over disse årene. I samme stilling er da aluminium, og også formodentlig ferrolegeringer. Disse industrier blir negativt påvirket av en revaluering, samtidig som de under enhver omstendighet vil få negative eierinntekter i alle årene. Jeg er her litt usikker når det gjelder ferrolegeringer. Vi har ikke tilstrekkelige spesifikasjoner i beregningene.

En gruppe som jeg tror spesielt bør fremheves, er skipsbyggingsindustrien. Den har ifølge våre tall positive eierinntektstall, men rammes relativt hardt av dette tiltaket.

[786] Totalt sett kommer norsk industri etter våre beregninger ganske godt ut ved en revaluering. Jeg skal bryte hovedregelen og nevne noen tall. Vi har en forverring som følge av revaluering i eierinntekter etter beregningene på 350 mill. kr. Jeg vil hevde det er en systematisk undervurdering i disse tallene, så la oss si om lag 500 mill. Tar vi i betraktning at vi får bedre prisutvikling ved revaluering, så synes jeg ikke dette er meget dramatisk.

Statsråd Per Kleppe: Jeg tror du bør kommentere en post til, nemlig den at man ved en vesentlig reduksjon av det offentlige forbruk skulle endre bildet noe vesentlig reelt sett. Jeg tror at dette også er en av de mer psykologiske ting. At man gjør noe i den offentlige sektor, har nå mer psykologisk virkning enn reell økonomisk effekt på situasjonen.

Ekspedisjonssjef Arne Øien: Dette vil henge nokså sterkt sammen med konjunkturvurderingen. Det er klart at hvis man strammet meget hardt til på de offentlige utgiftene, kunne man risikere å komme svakere ut i 1974 enn det man ønsket. Man regner i konjunkturvurderingen med at 1974 vil bli preget av press. En skal ikke se bort fra at Regjeringens skatteforslag og dette tiltaket her vil dempe investeringslysten noe. Spørsmålet er da hvilket press vi står igjen med etter disse tiltakene. Konsumveksten er ikke spesielt høy etter de beregninger vi nå har foretatt. Skulle man gå til sparetiltak når det gjelder den offentlige økonomi, ville jeg nok foreslå at man da var forholdsvis moderat, med mindre man hadde til hensikt å innføre kompensierende tiltak for andre etterspørselskomponenter, altså med mindre man hadde til hensikt å stimulere etterspørselen på andre hold. Hvis man prøvde å gjøre noe nå, er jeg dessuten redd det kan bli vanskelig å påvirke aktiviteten i begynnelsen av 1974. Det ville lett bli slik at tiltakene først fikk virkning på aktiviteten langt ut i 1974, og da begynner jeg nok å bli litt mer betenkt over kontraktive tiltak. Vi skal ikke se bort fra at man i 1975 vil ha en annen konjunktursituasjon. [787] En nedgangskonjunktur ute, iallfall en viss avslapping, kan da tilsi at vi skal føre en mer stimulerende politikk.

Formannen: Jeg vil be sjefsdirektør Getz Wold om å komme med eventuelle kommentarer. Jeg går ut fra at han også har noe på hjertet som kan være av interesse for den videre debatt.

Sjefsdirektør Getz Wold: Som finansministeren nevnte, hører jeg til det flertall i Valutarådet og direksjonen som har ment at det ikke var tilrådelig på det nåværende tidspunkt å gå til en revaluering. Det skyldes ikke at jeg har noe å føye til det finansministeren har sagt om den prispolitiske vurdering og de mer innenriksøkonomiske fordelingsspørsmål som i første rekke har ligget til grunn for forslaget. Vi kan vel også si at ser en tilbake på den faktiske revaluering som ble foretatt i februar, ble det vellykket. Den representerte en relativt dristig politikk. Den internasjonale konjunkturoppgang var sterk, det var en viktig forutsetning, og det lyktes å få til et etter forholdene meget fornuftig lønnskompensasjonsoppgjør på vårparten i år, hvor dette var et ledd. Revalueringen har vel derfor bidratt til den moderate prisstigning man i Norge har hatt. Selv om dette er et meget stort problem, er det likevel grunn til å minne om at prisstigningen i Norge ikke er større enn i andre land. Den har, om vi tar året fram til den siste måned med fullstendig statistikk fra OECD, vært nesten oppsiktsvekkende lav, med 6,7 pst. I Sverige var den 6,6, altså mikroskopisk under. Ett land, Luxembourg, hadde noe lavere, de fleste derimot henimot 2 pst. høyere prisstigning. Oktober har vi ikke fullstendige tall for. Da var det betydelig prisstigning, men også der er det andre land som har hatt en stigning i samme størrelsesorden. Nå kan en si at dette kunne tale for å prøve et liknende eksperiment nå. Det er da en dristig linje. Når jeg er noe betenkt overfor den, er det i første rekke ut fra en konjunkturvurdering. Det er jo så, som det er sagt, at en del av våre eksportnæringer i øyeblikket har meget gode fortjenester. Men jeg vil også nevne at de er kommet [788] sent til disse fortjenester, så sent som første halvår hadde en del av disse næringer meget dårlige inntektsforhold fordi de hadde inngått langsiktige kontrakter, fordi de hadde inngått dem i dollar, og fordi de ikke i nevneverdig grad hadde termindekket disse kontrakter. Man kan si at det er en uforsiktig politikk fra disse bedrifter, men det er iallfall noe som har bidratt til situasjonen. Også andre og viktige grener er meget utsatte. En stor del av vår ferdigvareindustri eksporterer jo på nordiske markeder eller konkurrerer med nordiske land på vårt hjemmemarked. En oppskrivning her på 5 pst. vil bety at vi på mindre enn ett år har forverret konkurransesituasjonen med 10 pst. overfor Norges totalt sett viktigste eksportmarked, og spesielt for disse næringene. Likevel ville ikke det alene være tilstrekkelig grunn til betenkelighetene. Det avgjørende er den internasjonale konjunkturutvikling vi er inne i. Etter OECD's prognoser har vi klart passert toppen. Vekstraten er synkende. Hvis vi tar halvårstallene og begynner med første halvår i år, er det i antatt produksjonsvekst for OECD-området totalt en synking fra 8 pst. og gradvis halvår for halvår ned til 3,6 pst. for annet halvår 1974. For varehandelen vil dette slå enda sterkere ut – en nedgang i vekstraten i dette områdes importvolum fra 16 pst. i første halvår i år ned til 9 pst. og i importprisene fra 12 til 4 pst. Normalt er vel disse prognoser av de beste man kan gjøre. Det betyr altså en tilsvarende fortsatt reduksjon i veksttempoet i de markeder hvor norsk

eksport skal konkurrere. Dette er tall som er oppstilt før den aktuelle oljekrise, som da lett kan bringe en ytterligere reduksjon i tempoet, fordi det jo i mange tilfelle er de industrier som skal kjøpe norske eksportvarer, som trenger oljen til sin produksjon, og som vil kunne rammes av dette. Vi har også spesielle betalingsproblemer internasjonalt på grunn av den radikale omsvingning som nå foregår. Sambandsstatene kommer meget markert over på overskottsbasis fra sine tidligere underskott, og oljelandene regner med å få en økning i sine inntekter fra 1973 til 1974 på 15 milliarder dollar, hvorav bare maksimum 6 vil bli brukt til økt import. Denne veldige endring i USA's og Midt-Østen-landenes betalingsbalanse vil omtrent i sin helhet ramme de europeiske landene og Japan. Deres overskottsperiode er nesten forbi, og dette medvirker til å stille et spørsmålsteget ved disse eksportmarkedene, og altså styrken i den fortsatte vekst. Man må vel si at disse indikasjoner til sammen teller tungt i retning av en [789] forventning om et betydelig slakkere veksttempo. Nå er det så som vanlig at norsk eksport kommer sent med. Den vil nok også bli rammet senere enn gjennomsnittet for dette område. Det vil komme utover i 1974 og særlig markert i 1975. Men på denne bakgrunn synes en revaluering – til tross for de pris- og inntektspolitiske fordeler – å skape betydelige betenkeligheter.

Formannen: Jeg takker også sjefsdirektør Getz Wold for hans bidrag til debatten. Før vi går videre på talerlisten, har ekspedisjonssjef Øien bedt om ordet.

Ekspedisjonssjef Arne Øien: Jeg nevnte at eierinntektene i industrien vil bli en del dårligere etter våre beregninger hvis man revaluerte enn ellers. Jeg burde utfylt det litt. Jeg burde nevnt at vi iallfall regner med en vekst. I tilfellet revaluering ligger tallene nå slik at vi regner med eierinntekter for industrien i 1973 på 4 milliarder og i 1974 med revaluering på 4,5 milliarder. Jeg burde også ha nevnt at når man skal vurdere dette med revaluering, må man jo stille seg selv spørsmålet om de forutsetninger vi har nyttet i beregningene for den reelle inntektsfordeling for det tilfelle da vi ikke revaluerer, overhodet kan være realistiske. Kan man tenke seg ytterligere et år der lønnstakerne praktisk talt ikke har noen fremgang i sin realdisponible inntekt? Hvis dette ikke er tenkelig, er tallene heller ikke i og for seg særlig illustrerende, for da vil den situasjon vi har illustrert i beregningene, aldri kunne oppstå.

Formannen: Vi går tilbake til talerlisten.

[790] **Kåre Willoch:** Jeg blir noe betenkt over denne bruk av eierinntektstallene. Det bør være klart at dette ikke tilsvarer netto overskudd i industribedrifter. Det er dessverre slik det ofte blir oppfattet, og det kan ha nokså merkelige konsekvenser hvis man skulle bygge på en slik oppfatning.

Jeg synes det er mer interessant å merke seg det som her ble sagt om at visse sentrale næringsgrener må forventes å få en negativ eierinntekt flere år på rad. Jeg går ut fra at det i disse tallene hvor man opererer med negative eierinntekter, er

trukket fra renter og andre kapitalutgifter. Men hvis man ikke har gjort det, er tallene enda mer betenkelige enn det her ble sagt. Jeg synes det på en meget klar måte illustrerer det jeg var inne på innledningsvis, at det er ikke tilrådelig å ta denne belastning og belastningen ved det hittidige opplegg av Regjeringens økonomiske politikk samtidig. Hvis man her ønsker å forandre valutakursene, må man også forandre opplegget for den økonomiske politikk, og et minstekrav må her være den opphevelse av skatteskjerpelser som jeg nevnte innledningsvis. Det er klart at dette da må medføre endringer i budsjettpolitikken. Det blir endringer av budsjettpolitikken av en annen art, og med annen virkning, enn man får hvis man skulle endre budsjettpolitikken uten å endre skattepolitikken.

Sjefsdirektør Getz Wold svarte på spørsmål jeg ennå ikke hadde rukket å stille. Jeg synes det var en meget interessant analyse, og den var jo faktisk i strid med forutsetninger som enkelte talere i debatten her har bygd på. Jeg merket meg at det i tidligere innlegg ble bygd på en forutsetning som at konjunkturoppgangen ville fortsette, og at vi ikke har passert toppen, mens sjefsdirektøren gav et annet konjunktur bilde, som jeg må innrømme virket noe mer sannsynlig.

Så kommer da i tillegg et spesialspørsmål, som jeg synes har vært lite berørt hittil, og det er forståelig fordi det er så vanskelig å finne ut av det, men det kan likevel ikke settes ut av betraktning for så vidt som det er så uhyre viktig, og det er: Hva blir konjunkturvirkningene hvis denne oljekrisen fortsetter? Det forekommer meg ganske klart at vi her står overfor et problem som det er vanskelig å analysere ut fra vanlige teorier, men man må være forberedt på ganske kjedelige virkninger også for norsk næringsliv. Jeg nevner alt dette som ytterligere underbygging av den konklusjon jeg trakk først, og som oppriktig talt antesiperte noen av disse momentene, uten at jeg allerede innledningsvis ville gå i dybden. Jeg vil meget sterkt understreke dette at jeg ikke ser noen sammenheng mellom den etter mitt skjønn forholdsvis brutale økonomisk politikk overfor [791] næringslivet som denne regjering har lagt opp på grunnlag av tidligere konjunkturprognoser, og den virkelighet man blir stilt overfor hvis man gjennomfører denne revaluering. Jeg anerkjenner de meget sterke argumenter som taler for revaluering, men mener at hvis man skal ta disse til følge, må man også ta de nødvendige konsekvenser i opplegget av den økonomiske politikk for øvrig. Hvis man ikke vil gjøre dette, vil nettovirkningen etter mitt skjønn ikke bli tilfredsstillende.

Per Borten: Jeg vil understreke det hr. Nordli sa, at det må ikke bli slik at vi anser bruk av slike virkemidler som en dagligdags foreteelse, og at det må gås skrittvis videre på samme vei. Da tror jeg vi kan kjøre oss inn i situasjoner vi ikke har oversikt over. Jeg er klar over at det kan være argumenter som taler for at man nå revaluerer, som enkelte andre har sagt, men jeg synes fortsatt vi har for lite oversikt over virkningene. Forholdet er at vi har hatt og at vi fortsatt har en sterk økonomisk overrisling på grunn av oljeaktiviteten. Jeg antar at hvis den hadde vært borte, ville vi hatt et annet bilde, kanskje i likhet med det andre land har. Så skal man løse dette med et så generelt virkende tiltak som revaluering. Jeg synes ekspedisjonssjef Øiens utredning understreker nettopp vanskeligheten med å få

riktige virkemidler med selektive tiltak når en konkurranseutsatt bransje kan komme ut med pluss – minus null. Hvordan er det mulig å komme til hjelp dem som virkelig har behov for hjelp? Og det som skjer hvis man ikke klarer det, er at man søker å oppveie den overaktivitet man får bl.a. på grunn av oljen, med veldige strukturpåvirkende tiltak av generell art, og det gjør meg ytterligere betenkt på denne operasjon. Dessuten kommer konjunkturprognosen som er understreket i innlegget til sjefsdirektør Getz Wold, og som kanskje også kan tilsi at disse tiltakene kommer på et ugunstig tidspunkt. Jeg tror at hvis vi ikke med åpne øyne vil være med på at strukturen forandres utilsiktet i næringslivet vårt, og dermed også mulighetene for bosetningen, er vi nødt til å kjøre på andre tiltak enn dette.

Derfor vil jeg som konklusjon for min del si at jeg er ikke tilhenger av den revaluering som nå foreslås av Regjeringen. Og skulle den gjøre dette – hvilket veldig mye tyder på – må det være en absolutt forutsetning at man lager et annet opplegg for relasjonen til næringslivet enn den man har fått i den finansdebatt som nå er passert, og også når det gjelder spesielle nødvendige tiltak revalueringen da måtte forutsette.

[792] **Egil Aarvik:** Jeg er for så vidt i samme situasjon som hr. Willoch, at når jeg bad om ordet, var det for å spørre om å få en nærmere begrunnelse fra Norges Banks direktør. Den har vi nå fått, og det forekommer da som om selve konjunktursituasjonen betraktes noe ulikt. Det oppstår vel dermed et behov for avklaring, som jeg håper vil komme.

Ellers synes jeg at direktør Getz Wolds redegjørelse her understreker ytterligere betydningen av at et revalueringstiltak ikke kan stå alene, og at et slikt revalueringstiltak på det nåværende tidspunkt og med de konjunkturutsikter som direktør Getz Wold tegnet, i høyeste grad må ses i sammenheng med det forhold vi ellers fra Regjeringen og Stortinget inntar til våre bedrifter, til vårt næringsliv. Det er klart at hvis man forutsetter en belastning på næringslivet, og det viser seg at de forutsetninger som lå til grunn da man fastla denne belastningen, ikke lenger holder, da ligger det i sakens natur at det må skje en revurdering. Jeg tror ikke man kan komme til bunns med dette revalueringsspørsmålet uten å ta det sistnevnte opp i samme sammenheng.

[793] **Statsminister Trygve Bratteli:** Jeg skjønner at samtalen her i dag i noen grad er preget av de to dagers debatt en nå har hatt. Jeg er ikke klar over i hvilken grad saken er tjent med det.

Jeg var litt overrasket over hr. Willochs uttalelse når han sa i sitt første innlegg at Regjeringen eller medlemmer av Regjeringen ikke er uten medansvar for dette tidspress som han da mente å føle at denne komite nå har. Jeg vil ikke gå noe nærmere inn på det, men det kunne være naturlig når det ble sagt på denne måte, at det også ble gitt uttrykk for hva det ligger i det. Det er helt på det rene at når saken forelegges for dette møte her nå, er det fordi det i går åpenbart begynte å bli foretatt transaksjoner basert på de rykter som vel for en stor del har sin kilde i Norsk rikskringkasting dagen før. Jeg vil ikke her gå noe særlig inn på den siden av saken,

bortsett fra at jeg for mitt vedkommende i all oppriktighet vil si at for et såpass – skulle en i alminnelighet tro – autorativt medium som Riksringkastingen å sende ut en melding av denne art, hvor også Regjeringen er nevnt i en sammenheng og på en måte som kan tyde på at dette er informasjon, det forekommer meg å være meget uansvarlig, for å si det på den måten. Om en ikke ser andre virkninger av det, burde en iallfall kunne se det som vel allerede kom til å skje før det ble stengt for det, at det kan skje formuesforskyvninger på 10-talls millioner kroner på grunn av meldinger av den karakter. Men det er klart når denne bevegelse var i gang og en måtte stanse muligheten for at dette skulle fortsette, sitter en i den situasjon som dette møte gjør, at en nå må ta standpunkt. Jeg vil gjenta det jeg sa i Stortinget i går, at i prinsippet står selvfølgelig norske myndigheter her fritt og kan avrunde den behandling som nå foregår, de overveielser som nå foregår, med en beskjed om at intet skal skje når det gjelder kronekursen. Det er intet ytre eller indre press som hinder en i å trekke den konklusjon hvis en mener det er riktig. Men spørsmålet er da om det er riktig, om det ville vært det helt ubundet av denne meldingen som førte til disse transaksjoner, og om det er riktig nå når alle venter på en avgjørelse av denne saken, som i alle tilfelle ligger i selve den situasjon vi her er inne i. Og da vil jeg gjerne få understreke – jeg vil ikke gi meg inn på de analyser som legges fram om konjunkturutsiktene et år framover og to år [794] framover, men til konjunkturutsiktene for 1974 hører jo også prisutsiktene – at en er nødt til i relasjon til de problemer en her kan ha følelsen av kommer til å melde seg på visse områder, også å ta med i overveielser utsiktene til at en kommer inn i en prisoppgang på bortimot 10 pst. sammenliknet med året før, i et år hvor vi går inn i de alminnelige brede inntektsoppgjørene. Det står for meg som et hovedpunkt. Det er helt på det rene etter min oppfatning at en revaluering f.eks. på 5 pst. alene ikke løser de problemer som har sammenheng med det, også når en tar dette noe snevrere utgangspunkt at det her må arbeides med en lang rekke tiltak av forskjellig art for å søke å beherske denne utviklingen bedre enn det som kom til uttrykk i en slik prognose over hva resultatet vil bli hvis det her ikke blir foretatt noen revaluering eller andre tiltak. Jeg har for min del ikke lett for å se det tiltak som her kan tre istedenfor revalueringen. Men like fullt er det klart at om en tar den, vil det likevel være bruk for en rekke andre tiltak for å søke å nå fram til en bedre stabilitet enn det disse utsiktene peker i retning av. Og for meg står det jo sånn at også når det gjelder de problemer bedriftene vil komme til å møte i 1974 og senere, må jo også de ses i relasjon til de virkninger det vil få på inntektsoppgjør av enhver art hvis en kommer inn i en slik prisutvikling som her er skissert, om det her ikke blir foretatt noe. Derfor er for så vidt min vurdering av den foreliggende sak blitt den at både for den virkning en revaluering har – den skal følges aktivt opp så langt prismyndighetene er i stand til for å sikre det som er de tilsiktede virkninger av den – både av den grunn og når en nå er nødt til å ta et standpunkt, enten legge hele saken bort igjen eller å gjennomføre en slik revaluering, har den også betydning som et signal til at her må en gå i gang med dette tiltaket for å unngå å komme inn i en prisutvikling som prognosen ellers tyder på, og som her ikke er omstridt, så vidt jeg kan skjønne. Det er det problem vi står midt oppe i. Og det innbyr ikke meg til en diskusjon på

det plan som hr. Willoch her nå to ganger har innbudt til. Hr. Willoch har i de par siste år vennet seg til å stille vilkår. De er ikke alltid like levedyktige de vilkårene som stilles, men det er klart jeg er ikke rede til her å diskutere på det vilkår at en f.eks. skal innkalle Stortinget på ny og prøve de forslag Høyre fikk nedstemt i går. Det er ikke [795] i det leie dette ligger, verken politisk eller økonomisk. Men like sikkert er det at selv om en her vedtar en – hva der er en relativt moderat revaluering – en 5 pst. revaluering, vil en likevel måtte arbeide meget intenst videre med også andre tiltak for å få en gunstigere og jeg vil gjerne føye til en mer tillitvekkende utvikling på prisfronten utover i 1974 enn det som ganske åpenbart vil bli resultatet hvis en ikke her setter i verk ganske bestemte og ganske omfattende tiltak.

Per Borten: Er det adgang til en replikk?

Formannen: Jeg ser nødvendig at vi går inn på replikkrunder nå.

[796] **Statsråd Per Kleppe:** Hr. Willoch brukte uttrykket nye konjunkturprognoser, men det er ikke noen nye konjunkturprognoser det er tale om. Som direktør Getz Wold gav uttrykk for, er det de prognoser som vi har kjent til fra OECD's side allerede noen tid. Når direktør Getz Wold sier at man har passert toppen, er det ikke Norge, men OECD-landene han mener. Norge ligger som vanlig atskillige måneder etter det som foregår ute. Som jeg har sagt før, regner vi med at vi vil få en stigning i vår økonomiske aktivitet i første halvår 1974, men en avflatning i annet halvår. En av grunnene til at vi får lavere veksttall for OECD-landene samlet, som direktør Getz Wold refererte, er at mange OECD-land nærmer seg kapasitetsgrenser for produksjonen. Det er simpelthen ikke mye rom til mer vekst. Man blir liggende på et meget høyt aktivitetsnivå. Det er ikke noe nytt i konjunkturprognosene som ligger til grunn verken for Korvald-regjeringens vurdering eller den vurdering som vi har lagt til grunn. Jeg synes personlig at problemene egentlig ikke synes å være så store for 1974, det er 1975-problemene som er mer interessante. Det er ikke mulig for noe menneske å si noe bestemt om disse. Jeg er enig med direktør Getz Wold i at hvis forholdene endrer seg, hvis vi får nye opplysninger – da er det særlig konjunkturpolitikken jeg tenker på – må vi revurdere vårt opplegg. Da må vi sette inn nye virkemidler som er tilpasset situasjonen etter hvert som den utvikler seg.

Når det gjelder strukturproblemene som hr. Borten nevnte, vil Regjeringen legge fram proposisjon om midlertidig etableringskontroll for nettopp å få mer styring på det som her skjer, særlig i oljesektoren. Vi er sterkt opptatt av disse problemene, at vi ikke skal få en strukturutvikling som vi ikke ønsker. Men tiltakene som vi må sette inn, får komme etter hvert.

Siden direktør Getz Wold kommer like etter meg, vil jeg bare spørre ham direkte om han ikke aksepterer de tall for fordelingsvirkningene – altså for utviklingen av den disponible realinntekt for yrkesaktive – som går fram av analysen fra Finansdepartementet. Er det ikke slik at hvis vi ikke foretar oss noe, vil vi få en meget lav vekst, på ca. 1 pst.? Det siktes til veksten for grupper som vi er særlig

opptatt av. Er det ikke slik at man vil få en fordelingsvirkning som det politisk sett vil være meget vanskelig for noen gruppe i dette storting – kanskje med unntak av Høyre – å godta? Det er dette som er hovedproblemet. Hvis man ikke går inn for å foreta seg noe, vil man få en fordelingsvirkning som vi vanskelig kan se at noe politisk parti kan gå ut og forsvare.

[797] **Direktør Getz Wold:** Jeg har ingen kommentarer til de analyser av pris- og fordelingsvirkningen som finansministeren gav uttrykk for, og er for så vidt enig i dem.

Når jeg bad om ordet, var det fordi jeg ble gjort oppmerksom på at det jeg sa om konjunkturutsiktene, kanskje var noe uklart. Jeg tror nok forresten jeg nevnte at vi her i landet normalt har en betydelig etterslepning når det gjelder konjunkturutviklingen. Det er helt utpreget for den oppgangsperiode vi har hatt, den er kommet sent, men er kommet sterkere i den siste fase. Det er altså slik at endringer i konjunktoren som melder seg ute, har en tendens til å slå igjennom her atskillig senere. Det henger sammen med strukturen av vår eksport, langsiktige kontrakter og liknende. Jeg er enig i at vi i den nærmeste tiden framover vil stå overfor et betydelig press i økonomien, ikke minst på grunn av de meget store investeringsplaner som er rapportert både for den mer tradisjonelle industri og for oljeindustrien, og som vil komme i denne fase. Det er vel også slik at først støter man mot kapasitetsgrensen. Om prognosene er riktige, vil man i de fleste land først mot slutten av 1974 begynne å komme ned til en vekst lavere enn kapasiteten. Vi vil da etter hvert få en sterkere nedgang i veksten i vår eksport, slik at man for alvor vil begynne å få føling med problemene. Jeg er enig med finansministeren i at disse problemer neppe vil melde seg med full styrke før i 1975, så jeg tror min vurdering på disse punktene stort sett faller sammen med finansministerens. Men hvis utsiktene for norsk næringsliv og de problemer som etter hvert vil slå igjennom, skulle få alvorlige dimensjoner, vil de også kunne vanskeliggjøre løsningen av de fordelingsproblemer som finansministeren tok som utgangspunkt.

Kåre Willoch: Jeg var noe forbauset over statsministerens innlegg. Selvfølgelig har jeg ikke stilt «vilkår» i politisk betydning, det ville være meningsløst. Men jeg har ment det var riktig å skissere under hvilke forutsetninger jeg mener dette kan bli et godt tiltak, og under hvilke forutsetninger jeg mener det ikke ville bli et godt tiltak. Jeg har trodd at et av formålene med dette møtet måtte være at medlemmene får anledning til å gi uttrykk for sine meninger på denne måte. Revaluering er et tiltak hvor resultatet avhenger ikke bare av ja eller nei til tiltaket i seg selv, men også av hvilke andre tiltak som blir gjennomført. Dette skal jeg ikke utdype videre nå.

Statsministeren fant jo også grunn til å stille et direkte spørsmål, så vidt jeg forstod i tilknytning til innledningen i mitt første innlegg [798] om årsaken til at dette kom så brått på. Jeg uttalte meg der svært forsiktig for ikke å være provoserende. Jeg vil bare – for å understreke hvor lett det er å sette slike rykter i sving – få nevne at som begrunnelse for at flere hadde tenkt seg at revaluering

kunne komme opp, har jeg hørt nevnt uttalelser i fjernsynet – det refereres bl.a. til finansministeren – som generelt hadde gått ut på at et slikt tiltak kunne bli aktuelt. Jeg vet ikke akkurat hva som er sagt eller ikke sagt, det er påstått at det ble sagt noe som tydet på revaluering – og dette ble senere kombinert med ordvalg fra finansdebatten i Stortinget.

Jeg har ikke tenkt å rette noen sterk kritikk mot dette, jeg vil bare understreke hvor voldsomt ømtålige disse tingene er.

Ellers må jeg si meg enig med statsministeren i at det er ikke særlig tilfredsstillende at NRK kan sette slike kriser i sving. Men her sitter man med det dilemma at hvis man nå følger opp og gjør det NRK har sagt, så blir det enda verre neste gang.

[799] **Per Borten:** Det er vel vanskelig å komme til bunns i grunnlaget for disse ryktene – om det er såkalt «villet lekkasje», eller om NRK helt selvstendig har laget dem. Jeg skal ikke delta i den granskningen, men jeg vil delta i beklagelsen over at dette så å si helt offisielle nyhetsmedium bringer slike rykter. Det er jo vidtrekkende saker det dreier seg om.

Jeg bad om ordet for å få klarhet i hva som er innstillingen fra Regjeringen. Det ble nevnt av finansministeren at i Norges Bank er det tre som går mot, og to går inn for 4 pst. revaluering. Det er nevnt noen beregninger her om hvordan det vil slå ut på indeksen på sikt. Det jeg vil spørre om, er: Har man noen formening om – hvis det er 4 pst. eller 5 pst. Regjeringen akter å bestemme seg for – hvordan det vil virke på den aktuelle indeksen pr. oppgjørsgjennomgangen for det store inntektsoppgjøret?

Jeg forstår godt at Regjeringen vil sette inn de kontrolltiltak som er mulige, og det er jeg enig i. Men der har vi da dette med lagerbeholdninger, som umulig noen regjering kan gjøre noe med. De er jo kjøpt inn til gammel kronekurs, og de skal selges igjen i relasjon til innkjøpsprisen. Det jeg da vil spørre om, er: Hvor mye antar man at en 4 eller 5 pst. revaluering konkret vil innvirke på indeksen pr. 1. april – for å tidfeste dette?

Statsråd Per Kleppe: Vi har ikke foretatt slike beregninger. Det er foretatt en beregning fra det ene året til det neste, fra 1973 i gjennomsnitt til 1974 i gjennomsnitt, og den viser da at 4 pst. revaluering innebærer en konsumprisstigning på 7,2 pst., for 5 pst. er tallet 6,7 pst., med de feilmarginer som følger med slike beregninger.

De prognoser som Prisdirektoratet lager for noen tid fremover, er en helt annen type prisberegninger, og de er da ikke knyttet direkte til dette.

Jeg vil gjerne si til det som hr. Willoch nevnte, at den eneste gang jeg i det hele tatt har vært inne på en diskusjon om revaluering, var i en fjernsynssamtale hvor også hr. Gustavsen deltok, og for øvrig også hr. Platou, hr. Lange og den daværende finansminister Norbom. Norbom hadde i sin finanstale nevnt muligheten for revaluering som et virkemiddel, og det var han som egentlig tok opp dette og nærmest spurte meg om jeg [800] rent prinsipielt kunne være enig i at dette var et virkemiddel som kunne brukes. I en nesten akademisk diskusjon som dette, det var

før jeg selv tiltrådte som finansminister, mente jeg at jeg måtte ha lov til å si noe om dette, siden finansministeren på det tidspunkt i sin egen finanstale hadde sagt at han mente at et slikt tiltak var blant dem som man burde overveie. Jeg har ellers overhodet ikke nevnt eller berørt noe som skulle ha med revaluering å gjøre. En kan gå gjennom alle referater, fra både i Stortinget og mine uttalelser for øvrig som finansminister. Jeg har jo vært handelsminister, og jeg vet utmerket godt hvilke taushets- og forsiktighetsplikter man har når det gjelder å berøre slike ting. Jeg har også overfor pressen uttrykkelig sagt at jeg ikke vil uttale meg noe om hvorvidt vi i det hele tatt overveier slike tiltak. Jeg finner ikke noe som helst grunnlag for den insinuasjon som nå kommer fra hr. Willochs side. At vedkommende journalist i NRK tok opp denne saken som han gjorde, kan like godt ha sprunget ut av Norboms redegjørelse som av noe annet. Men antagelig sprang det ut av det forhold at man helt naturlig kommer inn på og drøfter slike ting når man snakker om eventuelle tiltak mot prisstigning. Jeg tror ikke han har hatt noen spesiell kilde i det hele tatt. Men det som var det uheldige, var at det skjedde i en slik form at det skapte en spekulasjonsbølge.

Jeg håper at denne fremstilling vil bli akseptert. Jeg synes det er ganske unødvendig å komme med slike bemerkninger som de hr. Willoch har kommet med.

Formannen: Flere talere har ikke tegnet seg, og den alminnelige debatt erklæres avsluttet. Men før vi slutter av:

I og med at dette – så vidt jeg har oppfattet det – er et ledd i Regjeringens konsultasjonsrunde før de endelige avgjørelser treffes: Kan det sies noe om den videre fremdriftsplan?

Statsråd Per Kleppe: Regjeringen vil ha et møte meget snart og drøfte saken på bakgrunn av de råd som er kommet fram her.

Direktør Getz Wold har påpekt det helt riktige i at hvis det skal treffes noen beslutning om [801] revaluering, bør det gå en viss tid, iallfall et par timer, før massemediene får beskjed om det, av hensyn til den melding som må sendes til Det internasjonale valutafond i Washington. Det ville være meget uheldig om de skulle få rede på vår beslutning gjennom pressen før man fra den norske regjeringens side offisielt har gitt meddelelse om det.

For øvrig tør jeg ikke si noe helt konkret om tidspunktet.

Formannen: En liten ting til:

Før vi avslutter, vil jeg gjerne minne om nest siste ledd i § 13 i Stortingets forretningsorden, hvor det heter:

«Forhandlingene i den utvidede komite skal holdes hemmelige, hvis intet annet uttrykkelig bestemmes. Det samme gjelder for fellesmøter denne komite har med andre komiteer. Formannen kan bestemme at også innkallelsen til møtet skal være hemmelig.»

Formannen håper at også Regjeringen, når avgjørelsen i denne sak kunngjøres, viser den nødvendige konduite og ikke i for sterk grad påberoper seg det som har skjedd i denne debatt.

Statsråd Per Kleppe: Jeg blir sikkert spurt om dette. Kan jeg da få lov å si at Regjeringen har rådført seg med Stortingets organer – men ikke si noe ut over det?

Formannen: Ja, det må være i orden.

– Jeg må be representanten om å fjerne alle notater fra bordet.

Møtet hevet kl. 15.45.